

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—No. 687.

CHICAGO, ILL., 11. novembra (November 11th), 1920.

LETO (Vol.) XV.

Upraviščno (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone, Lawndale 2407

MASNA AKCIJA DNE 2. NOVEMBRA 1920.

Préd osmimi leti, ko je prišla na krmilo ameriške vlade demokratska stranka, je obljubovala ljudstvu Zedinjenih držav svobodo, mir, pravičnost do delavstva in napovedovala je boj proti trustom.

V znamenju reakcije, omejitve državljskih pravic, kot so svoboda govora, tiska in združevanja, v dobi, ko se je v deželi razvilo največje profitarstvo, zapušča demokratska stranka vlado v Washingtonu in vladne pozicije v raznih državah, kjer je bila dosedaj v sedlu.

Pri volitvah 2. novembra je doživela poraz, kakršnega niso pričakovali niti republikanci, katerim je ljudstvo poverilo za prihodnja štiri leta vodstvo te republike.

Reakcionarno demokratsko stranko bo nasledila reakcionarna republičanska stranka. Konservativni nacionalizem, militarizem in kapitalizem slavi zmago dneva. Ljudstvo se ne zaveda tega. Kar je ljudstvo hotelo, je bil poraz dosedanje administracije v Washingtonu. Doseglo ga je, ni pa porazilo reakcije, niti profitarstva.

Ameriško ljudstvo je nezadovoljno; osemletna administracija demokratske stranke mu je prinesla razočaranje. Sicer so nam pravili, da je ameriško ljudstvo zrelo za revolucijo, kakršno propagirajo komunisti, ki naj se jo izvede z masno akcijo. Zrelo pa je bilo le za strmoglavljenje Wilsonove administracije, kar je tudi doseglo z nekrvavo masno akcijo dne drugega novembra. Na milijone ljudi je glasovalo in Harding, kandidat republičanske stranke za predsednika je dobil do sedem milijonov glasov večine. Zmagal je z delavskimi glasovi, ki si jih je pridobil potom propagande, ki je stala ameriške milijonarje ogromno svoto.

Samuel Gompers, predsednik A. F. of L., je že podal izjave, da se prične z republičansko administracijo v Washingtonu doba bojev proti strokovno organiziranemu delavstvu. "Reakcija je skočila v sedlo", pravi Gompers. Tudi dosedaj smo imeli reakcijo, za kar pade precej odgovornosti na ljudi, kakor je Gompers, ki je tudi pri zadnjih volitvah doživel s svojo taktiko "nagradi prijatelje in kaznuj nasprotnike", velikanski poraz.

Dne 7. novembra je bila iz Washingtona poslana časopisju vest, da bo republičanska stranka napovedala vojno strokovnim unijam in skušala zopet uvesti v vse industrije "odprto delavnico". Advokatje bogatih korporacij že izdelujejo razne zakone, ki jih

bodo predložili republikanski senatorji in kongresniki v bodočem zasedanju novega kongresa.

Vojno proti delavstvu je republičanska stranka že davno napovedala. Sedaj pa ji je dalo delavstvo še večjo politično moč, da jo bo lahko vršila uspešnejše. In uspehe v protidelavskih bojih bo dosegla, dokler ne pride prejalislej socialistični drugi november, ki bo pomel republikance, kakor je zadnji demokrate.

Zadnje volitve so pokazale, da je v Zedinjenih državah samo ena delavska stranka, in ta je socialistična stranka. Mnogi z njenim počasnim napredovanjem niso bili zadovoljni, pa so ustanovili delavsko stranko, češ, da se bo s to stranko lažje prišlo do mase ameriškega delavstva. V agitacijsko sredstvo naj bi ji služile napredne unije, oziroma napredne manjšine v vseh ameriških unijah. Rezultat zadnjih volitev pa je pokazal, da so bili v zmoti. Socialistična stranka si je ohranila prvenstvo v gibanju razredno zavednega delavstva in pustila daleč zadaj vse druge takozvane delavske stranke.

Komunisti na drugi strani, ki tudi niso zadovoljni z napredkom stranke, so zelo oslabili socialistično organizacijo, po nekih državah so jo sploh popolnoma uničili. Kljub temu je stranka dobila povprečno več glasov, kakor pri katerikoli volitvah do sedaj. Da jih ni dobila več, je vzrok razrahljanost organizacije v nekaterih mestih, oziroma državah, in pa pomankanje socialističnega časopisja.

Socialistična stranka je prebolela svojo notranjo krizo. Njena organizacija se jača, njeno časopisje se širi, nove publikacije se ustanovljajo, stari, aktivni sodrugji se vračajo. Sodrug Debs je izdal na ameriško delavstvo apel, naj prične takoj s kampanjo za volitve leta 1922 in 1924. Socialistična kampanja ne traja samo par mesecev pred volitvami, ampak mora biti nepretrgana. To jasno povdarjajo vsi vodilni elementi v ameriški socialistični stranki in to je dobro. Navadno je sledilo vsaki volilni kampanji v socialističnem gibanju nekako mrtvilo. Sedaj bo stvar drugačna. Mrtvila po teh volitvah ne bomo poznali. Pogoji in razmere za socialistično propagando so danes drugačne, kakor so bile pred leti. Ljudstvo hoče spremembe, pa je mislilo, da jo dobi, če izvoli republikance. Ker pa bo vse ostalo, kakor je bilo, bo zopet razočarano in raditega je pelje za sejanje socialističnih nauk ugodno. Nov duh, ki veje po vsem širnem svetu, je zasegel tudi ameriške mase. Ne razumejo ga, zato smo tukaj mi, da ga ji tolma-

čimo, da učimo to maso, ki bo v prihodnjih letih izročena na milost in nemilost popolni kapitalistični nadvladi. Republičanska stranka nam bo pomagala, seveda nenamenoma, pri naši agitaciji, kakor je demokratska stranka pomagala, tudi nenamenoma, republikanski stranki, da je prišla na vladno krmilo.

Socialistična stranka je kljub raznim novim strankam ostala v Zedinjenih državah "tretja" stranka, v mnogih krajih si je priborila celo drugo mesto. Z uspehi v obstoječih razmerah smo zadovoljni. Pogoji so tu, ki nam garantirajo, da bomo rastli, da bomo šli naprej hitreje, kakor pa dosedanja leta. Omahljivci so sedaj prišli do prepričanja, da socialistična stranka ni še doigrala svoje vloge, ki bi jo imela prevzeti po njihovih mnenjih farmerska-delavska stranka, ampak ravno nasprotno — prava politična in gospodarska vloga socialistične stranke v Zedinjenih državah se šele pričinja. Zato je naša glavna naloga, da uvrstimo socialistično organizacijo; da razširimo socialistično časopisje.

Naloga, osvoboditi človeštvo, je dana socializmu. Osvobodil ga bo, kadar bo masa za ta cilj organizirana in izobražena. Vse radikalne govornice ne bodo opravile tega dela. Ta cilj bo dosežen le z resnim, prevdarnim delom, ki ga morajo vršiti sodrugji in sodruginje, ki so utrjeni v socialističnih naukih. Za drugo pot ne vemo.

Socialistične organizacije v Zedinjenih državah so pričele s kampanjo 3. novembra, en dan po volitvah, za pridobivanje članstva in naročnikov socialističnemu časopisju. Jugoslovansko delavstvo v tem oziru ne sme zaostajati. Sedaj je pot lahko vsakemu jasna: ali za socializem v socialistični stranki, ali pa proti socializmu v drugih strankah. Ameriško ljudstvo, ki je glasovalo za socialistične kandidate pri zadnjih volitvah, se je izreklo za eno delavsko stranko. Upamo, da bodo vsi tisti, ki streme za preureditev sedanjega družabnega sistema v socializem, razumeli to željo zavednega delavstva in ne bodo cepili njegovih moči.

"Proletarec" poziva slovensko in drugo jugoslovansko delavstvo, naj nadaljuje z delom za jačanje J. S. Z. in z agitacijo za razširjenje Proletarca, ki je glasilo jugoslovanskega socialističnega delavstva. Tudi naša kampanja še ni končana, ampak se šele pričinja.

Wranglova kampanja proti sovjetski Rusiji je popolnoma ponesrečila in zujo je splavalo upanje francoskih, angleških in ameriških kapitalistov po vodi, obenem pa tudi njihovi milijoni, ki so jih pošiljali Wranglu za vzdržavanje njegove armade in prehranjevanje ljudstva. Ob triletnici sovjetske federativne socialistične republike se je Rusija otresla zadnjega carskega generala, ki pa morda ne bo zadnji. Čisto možno je, da dobi Francija novega moža, ki bo nekaj mesecev zmagoval rdeče armade, zato, da bo pozneje toliko hitreje poražen.

Ako hočete \$1.50 vredno knjigo za 75c, naročite Ameriški družinski koledar za leto 1921.

Predpotopna ustava.

Marsikdo se je že vprašal, zakaj v Ameriki volimo predsednika prvi teden v novembru, a predsednik nastopi službo šele v naslednjem marcu? Ravno to je s kongresom. Novi kongres, ki je bil izvoljen zadnji teden, se snide v prvem rednem zasedanju šele čez štirinajst mesecev — prvi ponedeljek v decembru 1921.

Predsednik francoske republike nastopi službo nekaj dni po volitvah; enako je s parlamenti v vseh modernih republikah. Zakaj ni tega v Združenih državah? Čemu novi predsednik tukaj čaka pet mesecev predno ga ceremonijalno ustoličijo? Ali ni Amerika moderna država?

Je! Zelo moderna država po svojem gospodarstvu in industrijalnem življenju je Amerika — ampak po svojem političnem ustroju je z malimi spremembami še zmiraj tam, kjer je bila pred stopetinsitridesetimi leti, ko se je porodila. Ustava Združenih držav je še ustava iz 18. stoletja.

V 18. stoletju še ni bilo železnic, parnikov, brzjava niti avtomobilov. Kdor je takrat potoval na primer iz Bostona v Washington, je naredil testament in pridedil sorodnikom in prijateljem poslovilno gostijo. Bilo je poslavljanje in jokanje, kakor da se mož nikdar več ne vrne. In to ni nič smešnega. Ljudje so potovali s poštnim vozom ali jezdili na konju in ta pot je trajala mesece predno so prišli v glavno mesto republike. Na potovanju so bile težave. Brez puške in dobrih psov ni bil nihče. Čitajmo zgodovinske povesti iz časov ameriških pionirjev in videli bomo, koliko bojov je bilo z Indijanci, roparskimi tolpmami in divjimi zvermi. Ceste so bile slabe in mesta zelo redka. Potniki so jezdili ali se vozili do deset dni skozi same gozdove in prerije.

Ko so torej očetje ameriške republike delali konstitucijo, so morali računati s takratnimi razmerami. Računali so takole: Predsednik se izvoli v novembru, ko je zima že na pragu, in če se novoizvoljeni predsednik poda takoj po volitvah na pot v Washington, bo potreboval dobra dva meseca predno pride na cilj; morda bo potreboval še več časa, kajti lahko obtiči kje v snegu in se zamudi. Da ne bo nobene zamude, mu dajmo pet mesecev časa za potovanje.

Tako je bilo sprejeto in tako je ostalo. Preteklo je poldrugo stoletje. V tem času so bile zgrajene dobre ceste in železnice, vsa Amerika je preprežena z brzozavnimi in telefonskimi žicami in dobili smo avtomobile in eroplane. Pot v Washington je postala kratka. Z najoddaljenejšega konca Amerike se pride v glavno mesto najkasneje v štirih dneh z vlakom, z letalom pa tudi v enem dnevu. Novi predsednik ostane doma do 1. marca — ni mu več treba iti na pot takoj po volitvah. A vzlic temu velja še ustavna določba iz dobe poštnega voza, Indijancev in štirimesečnega potovanja v Washington.

Tako imamo dve Ameriki: gospodarsko in industrijalno, ki živi s časom, in politično, ki je stopetde-

set let za časom. Da je stara, fosilizirana ustava velika ovira modernemu življenju, ni treba omenjati.

Wilsonova vlada ima še štiri mesece življenja. Sicer nas nič ne skrbi, kdaj zamenjajo republikanci demokrate, toda čas bi bilo, ako bi namesto političarjev prve ali druge kapitalistične frakcije prevzeli socialisti vlado republike? Ali ne bi kapitalistična vlada izkoristila štiri mesece, da onemogoči upravo delavcev? Lahko si je predstavljati, koliko škode lahko naredi kapitalisti v tem času delavcem in njihovi vladi.

Iz tega razloga se menda tudi nihče ne zmeni — med političarji starih strank namreč — da bi se ustava v tem oziru spremenila. Sprememba bi bila lahko izvršena v enem letu, ampak "modri" političarji se ne ganejo. Navadno se odrežejo: "Kar je bilo prav mojemu očetu, je tudi meni prav". Pri tem pa ne pomisli, da se laže. Njegov oče in ded sta se zadovoljila s poštnim vozom in večmesečnim potovanjem iz Bostona v Washington, on se pa rad posluži vlaka in avtomobila in tudi oblači se drugače kakor se je njegov ded.

So še druge stvari. Volilni sistem, ki običajno naredi iz večine manjšino, iz manjšine pa večino, ni tudi dosti prida. Politična demokracija iz 18. stoletja je že davno burka. A vse kaže, da pri tem še ostane nekaj časa. Prihodnji amendment k ustavi bo najbrž prohibicija tobaka — in pa kako se morajo ženske oblačiti, ne pa volilna reforma in druge potrebne stvari. Okamenina ustave ostane menda do konec kapitalistične dobe.

Stara pesem, ki je vedno nova.

Kapitalizem potrebuje sužnje. Vsa zemlja je polna neizmerne bogastva. Zariješ se vanjo in v njenih skrivniških najdeš zlata in železa, bakra, svineca, belega srebra in črnega premoga. Preorješ jo, poseješ, pa ti rodi deseteren plod. Preprežeš jo z železno mrežo, pa prevažaš neizmerna bogastva iz kraja v kraj.

Sužnje potrebuje kapitalizem, kajti le suženj dela za gospodarja, da se more preobjedati, pa strada sam, zida gospodarju sijajne palače, pa polaga sebi kamen pod glavo, tiska gospodarju knjige, napolnjene z vsem znanjem sveta, pa se sam zadovoljuje z mašnimi bukvicami, gradi železnice, avtomobile in aeroplane, pa se zadovoljuje s pešpotjo.

Sužnje potrebuje kapitalizem; ali suženj more ostati le nevednež, ki si je dal potegniti umetno mrežo čez oči.

Vsako živo bitje hrepeni po svobodi. Človeka je znal človek tako ponižati, da je izgubil to najmočnejše hrepenenje in se vdal topemu tlačanstvu, misleč, da uživa milost, če dela v službi tujega gospodarja.

Z vsem bogastvom tega sveta ne bi bil kapitalizem dosegel takega cilja, da ni našel pomočnikov v klerikalizmu in militarizmu. Adoptiral jih je za

svoja, ker sta oba kruta in služita oba enakemu namenu.

Klerikalizem je vzel človeku znanje, pa mu je dal vero; uspaval mu je misel, pa mu jo je zamenil z dogmo. Sugeriral mu je, da ni življenje na ten svetu nič drugega, kakor priprava za drugi svet.

Zakaj ne veruje kapitalist, da je treba bede in stradanja, muk in trpljenja za doseg nebeškega kraljevstva? Zakaj ne brani klerikalizem njemu udobnosti in razkošja in izkoriščanja in odiranja množic? Ako sme bili bogatinu ta zemlja več kakor dolina, zakaj tebi ne, delavec, ki si jo orosil, opojil in oplodil s svojim delom, ki si jo iz divje puščave izpremenil v krasen dom človeštva, katerega vrata so le tebi ostala zaprta?

Medtem ko te klerikalizem uspava, te kapitalizem šikanira, grozi s puško, bajonetom, s topom z ječo. Upogniti te hoče za vsako ceno, streti tvoj duh, če je mogoče, in izkraveti tvoje telo, če se zoperstavljaš.

Delavec, trpin! Svoboda kliče tudi tebe. Bogata je zemlja, tvoje roke dvigajo zaklade iz njenih globčin, tvoje roke orjejo in žanjejo, tvoje roke izpreminjajo surovo rudo v kolesa in stroje, v žico in stebre, tvoje roke so ustvarjajoči instrument človeštva.

Ogromna je tvoja moč, ako se združiš s svojimi brati, ki so trpini kakor ti, naj je njih koža bela, rumena ali rdeča, naj je njih govornica slovenska, kitajska ali francoska, naj je tekla njih žibelka na severu ali jugu na vzhodu ali zapadu.

Socializem te kliče pod svojo zastavo. Velika je že njegova armada; pridruži se ji še ti, da pride do zmage čimprej.

Socializem te uči verjeti in zaupati vase. V množici bratov in sester enakega mišljenja se poveča tudi tvoja moč; vse sile združene v eno pa postanejo eneržija, katere ne premaga ne pekeli, ne besa.

Zato pa delavec, v organizacijo, kjer je tvoja moč!

Ne gospodje, ni vseeno, če kdo oglašča eikorijo ali pa kandidate kake stranke. Če je eikorija slaba, so na škodi tisti, ki jo kupijo. Če so kandidati tiste stranke, ki se jo oglašča, slabi, in so izvoljeni, so ogoljufani vsi ljudje, ki živijo v področju delovanja izvoljenih kandidatov. In v tem je razlika. Navsezadnje pa ima tudi slovenski besednjak besede, kot: načelo, značaj, princip itd.! Ima pa tudi besede, kot: kameleon, neznačaj, nezanesljiv, izdajalec in več drugih podobnih besed. Nekateri imajo načelo v denarni listnici. Nekateri imajo principe naprodaj. Tretji so kameleoni, kar lahko bolj poljudno pojasni Peter Zgaga, ki študira take reči. Gre se vendar za denar, ki ga je imela republikanska stranka izmed vseh največ v zadnji kampanji. Pa ste se ga polakomnili. Mi nimamo proti temu ničesar. Konstatirali smo le fakta, kaj je in kaj ni "delavsko glasilo".

Povejte nam gospodje, povejte!

“Socializem uničuje dom.”

Tako so nam pravili in razrušili so milijone domov na zapadu, vzhodu, severu, jugu in sredi Evrope. Miljoni so brez doma.

“Socializem podira civilizacijo.”

To so rekli — in opustošili so pol sveta v zadnjih šestih letih. Belgija, Irska, Poljska, Galicija, Ogrska, Šlezija, Primorje, Balkan, Mala Azija, Sibirija, Indija, San Domingo, Haiti! Ali je to dovolj! Naj li naštejemo še več dežel in krajev, v katerih se tako lepo sveti vaša civilizacija?

“Socializem bo pokončal industrijo.”

S tem so plašili delavce — in delali razvaline iz industrij. Navili so cene, podražili potreščine in blokirali cele države. Res krasno se razvija industrijalno življenje v kapitalističnih državah! Tovarne počivajo, blago in živež gnije v skladiščih, ljudje pa stradajo.

“Socializem bo razbil družino.”

Tako so vpili — in poklali so milijone družinskih očetov. Zemlja je nabasana z mrličmi, milijoni vdov in sirot in stotisoče razbitih družin! Ali niste ponosni!

“Socializem pokoplje kulturo.”

Tako so rjuli — in militarizirali kulturo v svrhu destrukcije. Kemiki v laboratorijih so morali prenehati s koristnim delom in izdelovati strupene pline za razjedanje človeških pljuč. Celih pet let je kultura služila bombam, klanju in najgorostasnejšim lažem in prevaram.

“Socializem odpravi svobodo.”

Tako so kričali — in brenili pravilno in pošteno izvoljene ljudske poslance iz zbornic, zaklenili prepričanja in principe v ječo in linčali svobodno izražanje misli.

“Socializem zatre iniciativo.”

Tako so pridigali — in nam zapeli: Na delo ali pa v armado! Na eni strani so brezposelni, ker ni za nje de'a, na drugi strani pa moraš posili delati, ako se upreš suženjskim rezmeram. To je iniciativa!

“Socializem je povratek v barbarizem.”

Tako so tulili — in vrgli človeštvo v jamo primitivnega barbarizma. Ali je treba ponoviti kroniko vseh grozodejstev, ki se piše dnevno zadnjih šest let?

“Socializem potlači umski napredek.”

S tem so slepili — in potlačili svobodo tiska in govora. Intelektualci, ki niso hlapei kapitalizma in buržvazije, so zasramovani in preganjani sleherni dan.

“Socializem bo ustvaril birokracijo.”

To jim je bilo na jeziku — ko so zasnovali in razpredli najgršo birokracijo in vzeli življenje slehernega posameznika v svoje roke.

Povejte nam gospodje, povejte! Niste li do pičice izvršili vse to, s čimer ste strašili leta in leta? Dobro ste naredili!

Stopite malo više od nosa in razgledajte se po svetu. Oglejte si domove, civilizacijo, industrije, družino in kulturo, iniciativo in vašo demokratično

svobodo, le dobro si oglejte! Izbulite oči in naglejte se barbarizma in birokratizma — in povejte nam, da li je mogoče ostalo kaj tega dela socializmu!

Oglejte si dobro in nam povejte, če socializem res ogroža civilizacijo, katero ste vi uničili — dom, katerega ste vi podrli, — industrije, ki ste jih vi spravili v razvaline — kulturo, katero ste vi pokopali — svobodo in demokracijo, katero ste vi zadavili — iniciativo, ki ste jo vi zatrli — in umstveni napredek, ki ste ga vi zlorabili!

To nam povejte! — —

Napredek socialistov pri zadnjih predsedniških volitvah.

Še nikdar ni kapitalistično časopisje tako molčale o kampanji socialistične stranke, kakor pred zadnjimi volitvami. Tudi po volitvah nadaljuje z molkom in le semtertja se opazi v meščanskih dnevnikih kaka notica o aktivnosti socialistične stranke ali o rezultatih glasovanja za socialistične kandidate.

Natančno število oddanih glasov dosedaj še ni bilo objavljeno za nobeno stranko. Ve se le, da so demokratje izgubili mnogo sedežev v kongresu in senatu, da je bil Harding izvoljen z veliko večino in da je demokratska stranka izgubila kontrolo v mnogih državah, ki jih je imela dosedaj v upravi.

V Chicagi je dobil Debs nad 40,000 glasov; Christensen, kandidat Farmer-Labor Party 3,730 glasov; Cox, kandidat socialistične delavske stranke 1,856 glasov; Watkins, kandidat prohibicionistične stranke 906 glasov; McCaully, kandidat “single taxarjev” 198 glasov. V mestu New York je dobil Debs do 140,000 glasov. Socialistična stranka je dobila osem sedežev v newyorški legislaturi, enega v senatu, Meyer London pa je izvoljen v zvezini kongres, dasiravno sta proti njemu postavile demokratska in republikanska stranka skupnega kandidata. Meyer London je bil že preje dvakrat izvoljen v zvezni kongres, pri predzadnjih volitvah pa je bil vsled vojne furije poražen. Nekaterim drugim kongresnim kandidatom socialistične stranke v New Yorku je manjkalo le malo glasov do izvolitve. Ves kapitalistični aparat se je postavil v boj solidarno proti tistim socialističnim kandidatom, ki so imeli upanje na zmago. Stranka v New Yorku je z uspehi lahko zadovoljna.

Socialistični kandidatje so dobili v Californiji 110,000 glasov, leta 1912 pa 80,000. V državah Rhode Island, Texas in mnogih drugih, v katerih se ni pričakovalo veliko število socialističnih glasov, so se zelo pompožili od onih leta 1916. V Minneapolisu je dobil Debs okoli 25,000 glasov, v vsej Minnesoti pa 65,000. Sodrug Chas. Pogorelec poroča iz Chisholma, Minn., da je dobil Debs 402 glasova, kar je zelo veliko za mestece, kakor je Chisholm. Harding je dobil 869 in Cox 497 glasov. V vasi Balkan, ki je v bližini Chisholma, so dobili, Debs 29, Harding 14 in Cox 4 glasove. Agitacijo za Debsa sta vodila sodruga Fo-

gorelec in Klun, ker na Chisholmu še ni socialistične organizacije. Kakor poroča Pogorelec, se v kratkem ustanovi. V Minesoti sta bila izvoljena tudi dva člana v državno legislaturo.

Kljub velikanskim oviram, ki jih je morala premagati stranka, je dobila dovoljno število glasov v vseh tistih državah, kjer je bila stranka pred vojno dobro organizirana in si je na glasovnicah tudi za v bodoče ohranila svoje mesto kot tretja stranka in svoje "uradno stališče". V Chicagi se je Labor Party, sedaj Farmer-Party — udeležila že treh volilnih bojev, pa si še ni mogla pridobiti dovolj glasov, da bi mogla priti na glasovnico brez peticije.

V Davenportu, Iowa, so se socialistični glasovi početvorili od zadnjih volitev leta 1916. Debs je dobil 4,500 glasov, Benson pred 4. leti pa 1,200. V Los Angelesu, Cal., je dobil Debs 15,500 glasov; v San Franciscu 17,102; v Oaklandu 9,115; v San Jose 1,600; v San Diego 1,700; v Sacramento 940. Če se pomisli, da je bila socialistična organizacija v Californiji vsled notranjih bojev popolnoma razkopana, je ta rezultat garancija, da bo socialistična stranka v Californiji zavzela svoje stao stališče in napredovala.

Kot že omenjeno, nimamo še natančnega števila oddanih glasov za posamezne kandidate, raditega ne moremo objaviti zanesljivega skupnega števila glasov za Debsa. Stedmana in druge kandidate na socialističnih listah. Kakor hitro pa bo uradno štetje povsod končano, bomo objavili natančen rezultat.

Moskovska Internacionala.

Morris Hillquit.

I.

Odkar se je bila ustanovila moskovska Internacionala, sem se zdržal, popolnoma vsake javne kontroverze z voditelji te organizacije. Splošno ljudsko mnenje je, da je komunistična Internacionala tako tesno združena s sovjetsko vlado, da je vsaka kritika proti njej naravnost napad na rusko sovjetsko vlado, jaz pa bi se bil rad izognil vsakemu domnevanju, da sem nasprotnik sovjetske ruske vlade. Moje simpatije so popolnoma na strani vlade ruskih delavcev in kmetov. Vzlic njihovim izjavam o diktaturi, je ta vlada vendar bolj demokratična kakor katerakoli buržvazna vlada na svetu. Vzlic njenemu pritiskanju in usiljevanju, sije iz nje več svobode, kakor je bilo kedaj realizirane v vzgodovini narodov. Vzlic vsem njenim pomanjklivostim je ta vlada živ vir aspiracij in upov delavstva po vsem svetu, ker kaže s svojim praktičnim bojnim programom požrtvovalnost in družabni idealizem. Zoperstavljal bi se kritizirati način in program komunistične Internacionalne v času, ko potiskajo sovjetsko Rusijo evropski in ameriški kapitalisti k steni.

Ali žal, da voditelji komunistične Internacionalne niso smatrali za dostojno, da bi ravnali enako tolerantno s sodrugi v ostalih deželah.

Medtem ko so socialisti Anglije, Francija in Zedinjenih držav, kakor tudi nemški neodvisni socialisti branili z vso silo sovjetsko vlado v očigled vsem naporom in napadaom proti vsem nesocialističnim deželam, je uradni zastopnik moskovske Internacionalne izjavil svoje vpoštevanje te manifestne mednarodne socialistične solidarnosti na ta način, da jih je javno imenoval efijalte in izdajalce. Pri tem se sklicujem posebno na bombastične manifeste predsednika moskovskega izvrševalnega odbora, G. Zinovjeva, ki so postali tako kronični in agresivni, da jih je nemogoče dalje prezirati.

Odločil sem se, da prevzamem to neprijetno nalogo in da odgovorim na nekatera pretirana izvajanja, deloma z namenom, da se razčistijo pojmi med socializmom na zapadu in novimi doktrinami izhajajočimi iz Moskve, nekaj pa iz osebnega stališča. Vsled nekkih vzrokov sem bil tako nesrečen, da je vzel avtokrat komunistične Internacionalne na me posebno piko, in me je prikazoval svetu kot posebno strašnega socialističnega apostata.

V svoji encikliki od 1. septembra 1919, pravi Zinovjev med drugim: "Takoimenovani centrum (Kautsky v Nemčiji, Longuet v Franciji, Neodvisna delavska stranka v Angliji in nekateri elementi britske socialistične stranke ter Hillquit v Ameriki imajo vzlic njihovim protestom, objektivne protisocialistične tendence". In v mnogih drugih slučajih me je ta neizprosni predsednik moskovske Internacionalne pribil na križ kot agenta buržvazije z Martovom, voditeljem mednarodne social-demokracije v Rusiji; dalje z Viktorjem Černovom, voditeljem socialnih revolucionarjev; s Friederikom Adlerjem iz Avstrije in z Ramsay MacDonalodom iz Anglije.

V svojem poročilu drugemu kongresu komunistične Internacionalne, je Zinovijev dejal: "Ko čujemo, da gospodje kot Crispian in Helfering (vodje neodvisnih socialistov v Nemčiji), Morris Hillquit in sorodno misleči socialisti v Ameriki tudi izjavljajo simpatije tretji Internacionali, pa niso disciplinirani, ča se ji pridružijo pod gotovimi pogoji, tedaj pravimo sami sebi, da morajo biti vrata tretje Internacionalne zaprta, in da mora vstop k njej čuvati straža, ki ji zaupamo". In pred kratkem je dejal Zinovjev nekemu poročevalcu ultrakapitalističnega lista "Chicago Tribune": "Mi poznamo platformo voditeljev kot je Hillquit. Mi jih smatramo za izdajalce revolucionarnega gibanja."

"Izdajalci", "protisocialisti", agenti buržvazije" — to so težke besede. Zelo na mestu so za podjetne revolucionarne duhove in za njihovega avtorja, ali za nadomestitev argumentov in — dokazov niso na mestu.

Edina specifikacija kršitve, ki je je bil po mojem mnenju mogel zagrabit predsednik moskovske Internacionalne v svoji obsodbi proti centrumašem", je izšla v odstavku manifesta, izdan 1. septembra 1919, ki se glasi:

"Splošni program Zedinjenja je v tem času priznanje boja za diktaturo proletariata potom sovjetov . . . Takoimenovani centrum . . . ima vzlic švo-

jim protestom objektivne protisocialistične tendence, ker nemore in noče voditi boja za moč proletar-skih sovjetov."

Ker komunistična Internacionala prizna marksistično definicijo o "diktaturi proletariata" kot dobo političnega prehoda iz kapitalistične družbe v komunistično, je smatrati, da se zaključuje obtož-ba Zinovjeva v štiri sledeče določne trditve:

1. Revolucionarni prehod iz kapitalizma v komunizem ali socializem je bil, ali bo vsaj dosežen v Nemčiji, v Franciji, v Angliji in v Zedinjenih drža-vah (glavno polje aktivnosti prej imenovanih cen-trumašev), in odgovarjajoči politični prehod je se-daj na mestu, da ga delavci izvedejo v vseh imeno-vanih deželah.

2. Da mora biti ta prehod izveden pod vlado proletarske diktature.

3. Da mora zavzeti diktatura proletariata obli-ko sovjetske organizacije, kakršna je v Rusiji.

4. Da vsi socialisti, ki ne sprejmejo teh teorij za svoje dežle, in ne kličejo ljudi v aktivne boje za takojšnjo izvedbo forme take vlade, kakor je zgo-raj omenjeno, so na poti družabnemu napredku in so vsled tega nazadnjaki in izdajalci, ergo nespo-sobni, da vstopijo v komunistično Internacionalo.

Sedaj pa pogledimo ta domnevanja po vrsti.

Prav zelo slutim, da imajo vsaj socialisti v An-gliji in v Franciji še mnogo opravka, predno bodo njihove dežele dosegle dobo, v kateri bi bil aktivni socialističen prehod mogoč. Seveda morejo govoriti o tem sodrugi iz teh dveh dežel sami mnogo bolje, kakor jaz. Toda kar se političnih, družabnih in go-spodarskih razmer v Zedinjenih državah tiče, vstra-jam — in mislim brez vse bojazni, da bi prišel z mo-jimi izvajanji v navskrižje — da ne kažejo te raz-mere nobenih pojavov takojšnjega poloma kapitali-stičnega reda. Ameriški kapitalizem ni na robu propad, niti niso ameriški delavci razpoloženi za revolu-cijo. Vojska in iz nje nastale gospodarske razmere so sicer razmajale temelje kapitalističnega sistema v Zedinjenih državah, toda uničile jih niso. Kapita-listična vlada je še vedno prav čvrsto ukoreninjena v vsemu industrialnemu in političnemu sistemu de-žele.

Ameriško delavstvo je nezadovoljno in ner-vožno. Velik del tega revoltira, ne samo proti svo-jim gospodarjem, ampak tudi proti svojim starim voditeljem nazadnjaških strokovnih organizacij. In-dustrialno življenje dežele je nepopolno vsled raz-nih sporadično nastalih in razširjajočih še štrajkov vzlie odsvetovanjem in neodobravanju njihovih vo-diteljev. Toda to so največ gibanja ozko umer-jenih strokovnih organizacij in meznega gibanja sploh. Nestanovitne industrialne razmere in delav-ski nemiri so zelo povoljni pojav za socialistično gi-banje; to stanje pripravlja tla za razvoj razredne zavednosti, zanimanje za izobrazbo in formiranje velike in jake, bodisi politične ali gospodarske orga-nizacije, pod vodstvom socialistov. Toda nezado-voľnost in nemiri še ne pomenijo socializem, najma-

nje pa "boj za diktaturo proletariata v formi sovje-tov."

Toda ali naj se diktatura proletariata, če se pri-zna za zaželjeno, ne naglašča v socialistični propa-gandi, tudi če delavstvo te dežele še ni pripravljeno za njo? Moje mnenje je, da ne. V svojem vele-znanem pismu leta 1875, kjer govori Karl Marks prvokrat o "Diktaturi proletariata", je pisal o pro-gramu socialno demokratične stranke v Nemčiji, se ne peča tako z dobo prehoda, kakor ne o vprašanju o bodoči komunistični družbi".

Ravno taka je sedaj situacija v Zedinjenih dr-žavah in nedvomno v večini zapadnih dežel Evrope. Vprašanje, ki se nas tiče ni vprašanje o politični formi prehoda države, ampak vprašanje konkretne-ga dela propagande in organiziranja. Tisti, ki bi hoteli izvrševati pozitivno in realno delo za sociali-stično gibanje v Ameriki, namesto neplodnih akade-mičnih diskuzij, so po izjavi G. Zinovjeva "elemen-ti, ki imajo objektivne protisocialistične tendence."

Pa tudi če bi imela zadeva "diktature proleta-riata" za zapadne države v Evropi in v Zedinjenih državah praktičen pomen, je formuliranje Zinovje-ve doktrine samovoljno in zgrešeno. Mi vsi se stri-njamo z Marksovo formulo, da se mora prehodna doba politične države izvršiti v formi "proletarske diktature". Naše diference so le radi pravilnega pojmovanja z ozirom na terminologijo, to je o be-sedi "diktature". Žal, da tudi Marks sam ni nik-dar definiral posebej njen pomen. Iz njegove sploš-ne politične in družabne filozofije, kakor tudi več ali manj iz njegovih lastnih spisov, kakor tudi iz spisov Friederik Engelsa, je skoraj zanesljivo povze-ti, da sta jemala oba to besedo za "politično vladan-je" ali "politično dominiranje". V tem smislu je ta izjava skoraj aksiomalna, to je pravilna brez kakš-ne posebne razlage. Prehod kapitalistične dru-žbe v socialistični družabni red zahteva število preračunjenih in temeljnih industrialnih in politi-čnih izprememb. Take izpremembe naravno ne bo izvel kapitalistični razred, ki je na krmilu. Te iz-premembe morajo biti izvedene potom delavskega razreda. Da se to doseže, morajo priti na vlado de-lavci, ki potom vladne kontrole začno in nadalju-jejo delo podružabljenja, dokler je potrebno in dok-ler ne izginejo s površja gospodarski razredi in s tem tudi razred delavcev samih (to je diktatura pro-letariata) čemur nasledi brezrazredna administraci-ja socialističnega režima. Toda kakšna naj bo pro-letarska kontrola v taki prehodni dobi države? Ali naj bo to 100 odstotno vladanje, temelječe na po-tlačevanju vsake politične opozicije, ali naj zado-stuje le kontrola navadne večine, kakor se je izka-zalo v preteklosti za zadostno za kapitalistični raz-red, da je mogel vzdrževati svoj gospodarski si-stem?

Komunistična Internacionala proglašča, da za-hteva diktatura proletariata za buržvazijo popolno politično brezpravje in nasilno potlačevanje vsake po-litične opozicije. To je glavni donesek nove komu-nistične filozofije. Sama na sebi ni ta filozofija nič

drugega kakor navadna trditev, ki ni podprta ne po zadostnih zgodovinskih izkustvih, niti ni v sorodu z načelnimi temelji marksističnega socializma. Ruska sovjetska vlada se ravna po pravilu, da je treba uničiti vsako politično opozicijo. Na ta način se je obdržala na vladi. Toda kje so dokazi, da ne bi ta vlada obstala in se razvijala morda mnogo boljše, če bi sprejela pravilo politične tolerance? In tudi če priznamo potrebo, da se je ruska sovjetska vlada v izrednih razmerah morala poslužiti teh sredstev, če je hotela, da ostane na krmilu, iz tega še dolgo ne sledi, da je taka diktatura potrebna tudi v ostalih deželah. Potreba represije, da se podpre revolucionarno vlado, določajo vedno družabne sile, ki so za tako vlado. Če je revolucija le rezultat srečno izpadlega poizkusa (coup d'état) ali slučajne kombinacije sočasnih razmer, pa se čuti vsled tega nesigurnim, more taka vlada obstati na površju le potom nasilja in neprizanesljivega potlačevanja bodisikaterekoli opozicije. Toda če ima revolucija svoje globoke korenine v potrebah in aspiracijah velikih množic, in pride kot dopolnilo organiziranega in inteligenega gibanja teh množic, se lahko vzdrži na površju ne da bi se ji bilo treba posluževati represij napram opoziciji, ki prihaja od manjšin. Pametni socialisti ne goje želje po represijah in terorju za kratek čas in v veselje. Leti si pomagajo z nasiljem in represijo le, kadar diktirajo jasne in neizogibne potrebe, največ z namenom, da se odbije dejstveno ali pa grozeče nasilje od strani vladajočih razredov. Kadar nastanejo take razmere — če sploh kje in kdaj nastanejo — tedaj si izbira revolucija za to svoje lastne zakone. Toda glavni namen socialističnega gibanja je izobraževati, trenirati, organizirati in ojačevati številne množice delavskega razreda do take mere, da bo potreba nasilja in represije v izvršitvi družabne revolucije, če že ne popolnoma preprečena, pa vsaj zmanjšana do najnižje mere.

V "Humanitie" je priobčil Paul Louis članek, v katerem razpravlja o vmešavanju francoske vlade v poljske in ruske zadeve, v katerem pravi med drugim: "Beg generala Wrangla se približuje popolnemu porazu. Ampak sedaj bo francoski sosed pazil, da mu Francija ne priskoči na pomoč, kakor je storila v poljskem slučaju.

"Zaeno s poročili o begu Wranglove armade so prišle na dan tudi vesti, da podpira protisovjetske sile ameriški Rdeči križ, dasiravno je ta podpora "neuradna". Četudi ne da nobenega centa Wranglu direktno, mu pomaga s tem, da potroši milijone s pomožno akcijo v teritoriju, ki ga je imel v oblasti Wrangel. S tem je nudil moralno oporo peščici pustolovcev, ki so si hoteli prilastiti kavkaške žitnice, pa so se jim načrti ponesrečili."

Vsi upi francoske vlade so se naslanjali na barona Wrangla in njegovo armado. Sedaj je šel še ta up za Kolčakom, Denikinom in Judeničem, zaeno pa tudi milijoni iz žepov davkoplačevalcev, ki jih zapravlja vlada iz državne blagajne. Kadar ljudstvo tega ne bo hotelo, se tudi ne bo dogajalo.

"STARI SILAS".

R. Korngold.

Pisal se je Silas Sweeney; poznan pa je bil v svoji okolici pod imenom stari Silas.

Z njegovim zarjavelim jopičem, kratkimi in zakrpanimi hlačami, ki so bile spodaj razcefrane, z njegovimi velikimi čevlji in ponošenim trdim klobukom, bi ga Dickens imenoval za strašilo.

V neki veliki čikaški zgradbi je stari Silas operiral vspenjačo. To delo je opravljal mnogo let in na ta način se je seznanil z velikim številom ljudi, ki so ga vsi klicali "stari Silas".

Bil je to človek stare šole in popolen abstinent. Govoril je rad, kako "pozna svoj kraj" in o drugih zadevah svoje okolice. Vzlic temu, da je bila njegova plača le šest dolarjev tedensko, se ni čez to nikdar pritoževal.

Stari Silas je imel le eno ambicijo: Da bi imel dostojen pogreb in da bi mu postavili na njegovo zadnje bivališče lep nagrobni spomenik. S to željo v svojem sreju si je pritraval na jedi in drugih nujnejših potrebščinah, samo da je lahko dajal na stran cente, ki bi mu omogočili uresničenje njegove želje. S tem pritravanjem si je kratil življenje, vse za cilj, da bi bil "ugleden" celo po svoji smrti.

Prostega časa je imel zelo malo. Kar ga je bilo, ga je porabil v to, da je gledal v okna pogrebnišnice, kjer so bile rastavljene krste in ob poslopju nagrobni spomeniki. Na ta način je postal "avtoriteta" o presojanju krst in nagrobni spomenikov. Vsak nadaljni dolar, ki ga je prihranil na račun njegovega izstradanega telesa, je pomenil nekoliko več okrasov na njegovi krsti, in nekaj lepših rezb na njegovem nagrobnem kamnu.

V začetku so bile njegove želje še skromne; navadna rakev in nagrobni spomenik bi mu zadostovala. Toda pozneje, ko se je privadil zadrgavati pas in je na ta način njegova hranilna vloga naraščala, je rastla tudi njegova ambicija po lepši rakvi in krasnejšem nagrobnem spomeniku, ki naj bi odgovarjala "njegovemu poklicu v življenju". Njegova domišljija se je razvijala skoraj do nekaj zanj nedosegljivega: slikal si je nagrobni spomenik iz granita s krasnim križem na vrhu!

Tak spomenik je videl v izložbi pri nekem kamnoseku v bližini podzemske reštavracije, kamor je zahajal po svojem končanem delu na obed. Kadar koli se je vrnil iz reštavracije, se je ustavil pri izložbi nagrobni kamnov, kjer si je v duhu izbral spomenik iz granita, nanj pa je v mislih utisnil sledeči napis:

"Tukaj počiva Silas Sweeney,
ki je vozil vspenjačo.
Odšel je v nebesa,
odkoder se več ne povrne.
Amen!"

Morda bi se bile staremu Silasu izpolnile njegove ambicije, da ga ni zadela nepričakovana nesreča.

Stari Silas je postajal gluha. Postal je tako gluha, da ni čul ljudi, ki so želeli izstopiti v drugem nadstropju in jih je raditega vozil do vrhnjega nadstropja. Naravno je, da ameriški trgovski svet ne more imeti v delu takih ljudi in tako je stari Silas izgubil svojo službo.

To je bil zanj hud udarec, kakršnega ni nikdar pričakoval. Mislil je, da bo vse svoje življenje "stari Silas, ki vozi vpenjačo". Star in neodločen, kakor je bil — kje naj dobi novo službo? Stari Silas je pohačal brezuspešno po mestu, da bi našel človeka, ki bi bil pripravljen kupiti njegovo delovno silo, kolikor je je sploh še imel. Starega moža je mučilo vprašanje, kako naj se preživlja, ne da bi se mu bilo treba dotikati denarja, ki ga je tako težko prihranil. Spomenik iz granita je bil kmalu izven vprašanja; stopnjo za stopnjo se je zmanjševala njegova ambicija, dokler ni zopet prišel do priproste rakve in navadnega nagrobnega kamna.

Končno je stari Silas sklenil umreti. Če bi še ustrajal pri življenju, bi potrošil vse svoje prihranke, kar bi mu onemogočilo ugleden pogreb in časten nagrobni spomenik. Uglednost pa je pomenila zanj celo po smrti več, kakor pa življenje.

In tako se je zgodilo, da je nekega dne očistil svojo suknjo, osnažil čevlje in obrisal kavčukast ovratnik, previdno počesal par las, ki so še ostali na njegovi glasi in napisal pismo, "tistim, ki se jih tiče", v katerem je pojasnil vzroke, ki so ga vodili do tega dejanja, podal navodila za svoj pogreb in omenil, da se denar za pogrebne stroške nahaja pod vzglavjem njegove postelje. Potem se je stari Silas vlegel in izpil stekleničico opijske tinkture.

"Stari Silas" je bil priprost človek in vseskozi pošten; ne tako njegova gospodinja, pri kateri je bil na stanovanju. Ko je našla truplo in prečitala pismo, je posegla pod vzglavje, potegnila ven zavitek bankovcev in jih skrila v nedrije, pismo pa je skrbno sežgala in pepel je vrgla skozi okno.

"Stari Silas" ni imel "častnega" pogreba. Niti ni bil pokopan; ker ni imel sorodnikov, ki bi vzeli njegovo truplo, so ga mestne oblasti izročile anatomskega oddelku na vseučilišču.

"Stari Silas", ki je bil vse svoje življenje abstinent, in ki je imel edino ambicijo, da bi bil "ugledno" pokopan, je bil razrezan, kosil njegovega trupla pa se nahajajo prezervirana v alkoholu v steklenicah različnih velikosti na zaprašeni policah v sobi anatomskega oddelka.

Bombažna predilnica v Uncasville, Conn., je pričela z obratom po dvotedenskih neprostovoljnih počitnicah za delavstvo. Na njenih stenah pa so nabita naznanila, da je znažala plačo za 20%. To zniževanje plač se je šele pričelo. Harding in republikanska večina v senatu in kongresu podaja garancijo, da se bo pričelo v ameriški industriji splošno zniževanje plač. Ljudje pač imajo, kar so hoteli in nimajo pravice, da se prižujejo.

MOSKVA V LETU 1920.

Iz dnevnika dr. Alfonza Goldschmidta.

(Nadaljevanje.)

Tudi estonskim vlakom se ne mudi nikamor. Iz Revala do Narve traja vožnja 12 ur. Vlak se pomika počasi naprej, komaj da leze. V Revalu sem videl popolnoma opremljeno lokomotivo, ampak bila je tako starinska, da bi bila k večjemu za kak antikvarij. Zgrajena je bila v Berlinu leta 1871. Dimnik je starinski in skozi njega sopiha kakor star kovaški meh. Ta lokomotiva, zaeno z raznimi topničarkami, starinskimi parniki in ostalim estonskim premoženjem, je bila nekoč last Rusije. Danes je vse to posestvo "samoodločujočega" naroda in je podobno estonski oficijelni vladi in njeni "samoodločitvi", ki večkrat precej agresivno zakruli. Človek bi jo lahko imenoval simbolično lokomotivo, ampak je zelo, zelo starinska. Celo smisel za samoodločevanje je jako stara in zarjavela.

Četrte ure onstran Narve (velike tekstilne delavnice so zaprte) gremo čez z žico prepreženo mejo. Lahko bi rekel, da gleda mir čez to mejo, toda vojni bog še ne spi. Estonske in sovjetske čete ne stoje daleč narazen. Na tej meji zopet pregledujejo potne liste in uradniki stičejo skupaj svoje glave. Dospeli smo v sovjetsko Rusijo, v Jamburg.

Znaki Judeničevih vojnih pohodov se še vedno poznajo. Malo mestee je kakor razpraskano od šrapnelov in bomb; življenja ni v njem skoro nobenega; razbite šipe, poškodovano zidovje, podrti strehe, razvaline cerkve, katere kupola še vedno štrli proti nebu, kažejo, kako strašni boji so se vršili v tem okolišu. Del mesta, ki leži na drugi strani deroče reke, je popolnoma razdejan. Še se spominjam opustošenih belgijskih in francoskih pokrajin leta 1914; ampak mnogo strašnejša usoda je zadela te kraje. Ko sem se vračal domov, so povabili mene in moje angleške tovariše, naj se udeležimo pojedine, ki so nam jo pripravile sovjetske oblasti mesta Jamburg. Jedli smo, pili in peli, in pri tej priliki so me prosili, naj jim pustim kaj v spomin. V nek album sem napisal par slabih verzov, ampak moj čut je bil iskren. Napisal sem:

Granate so padale v to mesto,
kjer so posadili na prestol idejo.
Razbite šipe,
življenje pokončano . . .
V veselju in trpljenju,
v krvavih bojih,
je bila okinčana ideja.

Boljševiki imajo precej opravka v Jamburgu; straže pojačajo vsak večer in nikdo ne sme na ulice po eni uri v jutro ako nima posebnega dovoljenja. Na kolodvorih in na zidovih so nabiti propagadni lepaki. Vse je v rdečih zastavah. Za mladih imajo posebne zavode, na vsakem vogalu pa dobiš dobro ilustriran mesečnik tretje Internacionalne. Lekarne smejo prodajati zdravila samo na zdravniške

S trditvijo, da je oglje belo, se ne pobeli.

recepte, kajti v Rusiji primanjkuje zdravil. Jaz sem si popolnoma pokvaril svoj želodec in šel sem v neko lekarno v Jamburgu, da bi kupil kaka zdravila, toda jih nisem dobil, ker nisem imel recepta. Resnici na ljubo, vsi so bili zelo prijazni napram nemškemu delegatu, ampak da bi mu dali kaka zdravila za njegov pokvarjen želodec, o tem pa ni govora. Jaz jim prav nič ne zamerim, kajti kot Nemeč vem, kaj so odredbe.

Skoro da sem pozabil omeniti o rdeči zastavi na meji. Zastava, ki je že obledela plapola raz visoke breze. Pozna se ji, da je prestala mnoge vojne ne-zgode. Njena barva ni tako krvavo rdeča, kot smo si predstavljali in ni prav nič podobna barvi zastave, ki plapola raz vladne hiše v Jamburgu. Najbolj se mi je dopadla zastava na kolodvoru. Rdeča barva sovjetskih plakatov je agresivna. Ljudje se že pripravljajo za proslavljenje prvega maja. Rdeče nakite jemljejo iz vlaka, ki je ravnokar prišel iz Petrograda. Na zidovih so nalepljeni veliki plakati, ki oznanjujejo proslavitev prvega majnika in njegov pomen za delavstvo, kajti prvi maj pomeni tukaj nekaj drugega kot pa v kapitalističnih deželah. V kapitalističnih deželah demonstrira proletarijat za socializem s tem, da odloži vse delo, v socialistični Rusiji pa dela še intenzivnejše. Postavljeni faktorji napenjajo vse svoje sile, da pokažejo razliko med tema dvema sistemi.

Na vseh kolodvorih imajo oborožene stražnike; vlaki pripeljejo cele čete vojakov, ampak jako malo tovara in blaga. Človek zopet nehote misli na transportacijski problem in pa na vojno, ki razdira vse prometne žile dežele. Na vsakem kolodvoru je videti visoke kupe drv, znak da se pripravljajo za zimo. Strašno trpljenje zadnjo zimo jim je dalo britke izkušnje. Kurivo za lokomotive, tovarne, domačo rabo, to morajo imeti pri rokah.

Sedaj smo v aprilu, ampak že je videti, da se ljudstvo pripravlja za prihodnjo zimo. Dolga in ozka polja, razprostrani gozdovi, cerkve in zopet cerkve, okrogle kupole, zelene, pozlačene, se pomikajo pred očmi, kakor velika panorama. Moli se še mnogo v Rusiji. Miljoni in milijoni še hodijo na božja pota, časte svetnike, podpirajo cerkve in prosijo za izveličanje. Toda o tem bom spregovoril kasneje.

Tukaj so velikanski gozdovi, le semintam najdeš v njih osrčju mala polja, katera obdelujejo z jako primitivnimi plugi. Ta primitiven plug je eden pglavitnejših grehov ruske agrikulture. To drevo, tako pravijo, čuva sam Bog. V Rusiji se dobe še celi okraj, kjer žive kmetje tako pristno ne-dolžni, da smatrajo ta lesen plug kot prvi korak do greha, kajti po njihovem mnenju je Bog vse in nobena stvar se ne zgodi brez njegove volje in brez njega. Oni trdijo, da je Bog ustvaril človeka, ga oblačil in hranil, zakaj bi se toraj vmešavali v njegovo delo in ga na ta način žalili? O tem je veliko pisal tudi Tolstoj in nam podal dobre slike o primitivnosti in ne-dolžnosti ruskega mužika.

Gozd za gozdom — velikanske možnosti za eksploatacijo celo tukaj, kjer ni bila narava nič kaj naklonjena tem krajem. Vozimo se tudi mimo raznih letovišč, vasi, trgov in mest, kjer so razne tovarne. Semintja je videti veliko drevo, v katerem je vdolbljen ruski ikon in okoli katerega se že ovija bršljan, spomlad prihaja in tudi grmičevje že poganja popke. Prišli smo v Gačino — ki je petinštirideset vrst od Petrograda. Balkon na veliki carski palači je v rdečih zastavah in iz njega bo govoril postavljeni govornik prvega majnika. Na svojem pohodu je prišel Judenič samo do Gačine. Petrograd je postal takrat prava trdnjava, v kateri se je organiziral proletarijat za boj na življenje in smrt. Mnogi boji so se vršili v tej petrograjski trdnjavi proletariata, ampak ne boji med reakcijo in napredkom, temveč notranji boji pred strahom, da ne pade ta zadnja postojanka v pest avtokracije in one male protirevolucionarne grupe oficirjev sedme armade, ki se je zarotila, da izroči mesto Judeniču. Na srečo pa so zvedeli za to zaroto in glavne kolovodje so tudi primerno kaznovali. Znano je, da so Angleži podpirali Judeniča in da so oni osnovali to zaroto oficirjev, ki naj bi pomogla strmoglaviti sovjetsko vladu. Ko je Judenič pretil Petrogradu so pograbili za orožje celo nekateri zelo znameniti sovjetski voditelji, med temi tudi Mazin, ki je padel na bojišču. Ženske so se borile kot levinje, kot nemške Valkirije in Judenič se je moral naposled umakniti. Vsi njegovi poskusi so danes samo še legenda. Mnogo sem slišal o teh junaških bojih in vsi tisti, ki so mi pripovedovali o činih ruskega proletariata, so bili ponosni na nje in na svoje delo.

Petrograd.

Dospeli smo na Baltiški kolodvor. Dež pada in naš vagon premičejo semintja, dokler nas po dolgem süvanju in premikanju ne pripeljejo na Nikolajev kolodvor. Spali smo v vagonu, ki je stal med nekim oklopnim vagonom in propagandnim vlakom voz ravnovrstnih barv in na katerem je bil velik napis: "Prinesite knjige med ljudstvo". Na tačin prepeljavajo na milijone knjig po sovjetski Rusiji in jih razdele med ljudstvo. Propagandni govorniki, umetniki in specialisti vsake baže potujejo po deželi v plakadiranih vlakih, igrajo, drže govore, plešajo in pojo za komunizem. Najznamenitejši je Leninov propagandni vlak, katerega krasi velika slika Lenina, ki imā tako privlačno silo, kakršno more imeti samo človek, ki je tako priljubljen med narodom, kot je njihov "Iljič".

S predsednikom delegacije stopimo v mesto. Kljub vsem kričecim popisom, sem vseeno začuden, ker ne vidim tukaj nobenega opustošenja, razdrtin, gnjilobe ali zanemarjenih vrtov. Tu je v resnici življenje v življenju. Vozovi poulične električne železnice so natlačeno polni in prišedši na Nikolajev kolodvor prvič opazim drveče sovjetske avtomobile, ki so vozili s tako naglico, da so se mi kar lasje jezili. Bila vam je to militaristična brzina, kampanj-

ska brzina, hitrost, s kakoršno so dovažali municijo in moštvo na bojna polja.

Moj prvi vtis je bil: To je mesto proletarcev. Delavec vlada, delavec dominira ceste in ulice, življenje mesta. Pridemo na Nevski Prospekt, glavni del mesta. Mnoge prodajalne so zaprte in zabite, mnoge so odprte in dobro tržijo. Ampak na prvi pogled je videti, da prodajejo samo tako robo, katere je preveč v deželi, potem razne parfume, pisalni popir, fotografije, slike, itd. Stekleničica parfuma stane 400 sovjetskih rubljev, mala srebrna mošnjica 500 sovjetskih rubljev in zdelo se mi je, da je tukaj strašanska draginja, ampak kmalu sem spoznal denarni položaj in nič več se nisem čudil.

Okoli poldne je Nevski Prospekt jako živahen, promet gre nemoteno naprej. Na vogalih prodajejo cigarete in razno pecivo, ampak potniki se ogibljujejo teh nadležnih barantačev. Po raznih poslopijih je še vedno videti razne stare napise prejšnjih trgovin. Kot finančni poročevalec se zelo zanimam za bančna poslopja, kajti svoje čase sem veliko pisal v nemških trgovskih listih o petrogradskih borznih špekulacijah. Pred menoj stoji veliko poslopje petrograjske mednarodne trgovske banke, ki je bila najvažnejši finančni zavod v Rusiji. Zapuščena je, nobenega življenja ni v njej, kajti ruske banke so prenehale biti banke; samo ena banka še obstoji in ta je Narodna banka v Moskvi, ki je takorekoč državna banka z različnimi podružnicami po vsi Rusiji.

V Petrogradu se vse pripravlja za prvi majnik. Kamor pogledaš, vse je rdeče. Vojaške čete korakajo po Prospektu in tu in tam vidiš grupe ljudi, katere vodijo oborožene ženske. V grupah so tudi meščanski ljudje, nekateri pobiti, žalostni, razčepani, drugi zopet dobro oblečeni in veseli. Nikjer ni videti niti znamenja o kakem terorju ali opustošenju, kakor so to skušali razbóbnati med svet razni kapitalistični časopisi. O epidemiji raznih bolezni, o padanju ljudi na ulicah, ni niti najmanjšega znamenja. Ceste so res oropane njihovega nekdanjega blišča, ampak reči se mora, da so snažne in čiste. Mesto je skozinskoz čisto; kočije drve in ljudstvo gre po svojem poslu. Kjerkoli sem bil v Rusiji, povsod so hvallili Zinovieva, diktatorja prehrane in organizatorja Petrograda. Ampak jaz morem govoriti samo o tem, kar sem videl na lastne oči, in nič več in nič manj.

(Dalje prihodnjič.)

Zakaj hočejo socialisti, da se podružabijo vsa produktivna sredstva, to je orodje, mlini, tovarne, železnice, plovba, premogovniki itd. itd.? Odgovor na to vprašanje ni težak. Zato, ker so ta sredstva v rokah posameznikov tisti vzrok, ki omogočuje izkoriščanje tistih, ki vse te reči rabijo za življenje.

Tisoče delavcev tava še v duševni temi. Vi sami jih mnogo poznate. Želite, da bi spoznali njihove zmote, da bi izpregledali, da so sužnji. Ker to želite, ni treba nič drugega, kakor da ob priložnosti agitirate za naš tisk, da jih pridobite za naročnike našemu časopisju.

UTRINKI.

“Delo in kapital” — pravi slovenska frančiškanska Edinost v Chicagi — “je najvažnejše vprašanje sedanjega časa. Ves svet hrepeni po uspešni rešitvi tega zamotanega vprašanja. Zakaj od tega vprašanja je odvisen ves prospeh, blagor in zadovoljnost človeštva . . . Treba je rešiti to socialno vprašanje, toda ne z nasiljem; rešiti ga je treba mirnim potom, enakopravno za vse sloje, tako da se potem ne bosta kapital (!) in delavstvo gledala kot zagrizena sovražnika . . . K temu složnemu delovanju pa nam daje povod edino “krščanstvo” . . . Ne nasilja, pravi frančiškanska Edinost — in mi se s tem popolnoma strinjamo; toda ali ni bila krščanska cerkev tista avtoriteta, ki je blagoslavljala vojake, ki so šli drug proti drugemu v krvave boje? Če je mogoče govoriti o kakšni mesnici, je bila zadnja svetovna vojna prava “krščanska mesnica”.

In “kapital in delavstvo se gledata kot zagrizena sovražnika . . .” Kako pa naj vendar kapital gleda, ko nima oči? Delavstvo lahko gleda, ker ima oči, ampak kapital je vendar mrtva reč in torej ne more gledati. Gospod frančiškan je gotovo mislil kapitaliste, kar je vsekakor nekaj drugega. Socialisti nimajo prav nič proti kapitalu, pa tudi proti kapitalistom kot ljudem ne. Kapital je prirodno in z delom pridobljeno bogastvo, proti kateremu ne more imeti noben pameten človek ničesar. Ni pa prav, da imajo do teh prirodnih bogastev dostop le posamezniki, namesto vsi tisti, ki omogočajo, da se to bogastvo množi in tako ustvarja kulturni napredek in večjo človeško srečo. Socializem hoče dati to bogastvo ljudstvu, kateremu spada.

Nekatere avtoritete — seveda mnogo večje kakor je slov. pater, ki izdaja Edinost — trdijo, da je krščanstvo brez socializma sploh nemogoče, ker človek v zemeljskem peklu ne more služiti nebesom. Tisti, ki se zanimajo za nebesa, lahko to reč malo prešturirajo.

Āeki ameriški sindikat kapitalistov je dobil od sovjetske vlade koncesijo za izrabljanje naravnih bogastev na ogromnem teritoriju Sibirije. Ta sindikat je pri sovjetskih oblastih zastopal kapitalist Vanderlip. Sedaj je pa prišla na dan japonska vlada s svojo izjavo, v kateri pravi, da ne prizna te pogodbe, sklenjene s sovjetsko vlado, ker je še ni priznala niti Amerika, niti Japonska.

Razumljivo je, da si skušajo pridobiti ameriški kapitalisti koncesije v Rusiji in pri tem prizadevanju je uspel omenjeni sindikat. Kake korake bo zavzela sedaj ameriška vlada, da brani “ameriške interese” pred “japonskim vsiljevanjem”? Tak je kapitalizem in izgleda, da računata z njim sedaj tudi sovjetska Rusija. Ruska vlada sicer izjavlja, da je pogodba tako sestavljena, da varuje ruske gospodarske interese, kakor tudi interese ruskega delavstva, ki jih bo vposlil ameriški sindikat. Vendar to še ne izbriša dejstva, da bo naravna bogastva dežele izrab-

ljal tuj kapital v prid tujih kapitalistov. Rusija je industrialno še popolnoma nerazvita dežela. Primanjkuje ji tehničnih pripomočkov in tehnikov. Vse to ji sedaj najložeje da Amerika, s katero želi živeti sovjetska Rusija v prijateljskem razmerju. Rusija rabi ameriške stroje, ameriške lokomotive in tračnice, rabi ameriške strokovnjake za svojo rekonstrukcijo in v ta namen rabi tudi ameriški kapital, ki ga hoče privabiti v deželo s koncesijami za izrabljanje gozdov, rudnin in drugih bogastev. To pa ne gledajo prijazno angleški, francoski in japonski kapitalisti in vsled tega je prišla japonska vlada z gori omenjeno izjavo.

Po volitvah so naredili na vlado v Washingtonu pritisk, naj se izjavi, da li misli osvoboditi E. V. Debsa iz ječe ali ne. Sedaj prihaja od krogov, ki so blizu Wilsona, vest, da Debs ne bo osvobojen, ker bi to naredilo na ljudstvo utis, da je dovoljeno ovirati vlado, kadar je dežela v vojni, kar bi imelo slabe posledice v bodoči vojni. Na drugi strani izjavlja Debs, da sploh ne želi osvoboditve od sedanje administracije, oziroma, da je ne želi toliko časa, dokler bo v ameriških zaporih kak politični jetnik. To izjavo je podal pred par dnevi. Medtem pa je stranka sklenila pospešiti akcijo, da se osvobodi vse politične jetnike. V ta namen se je v Chicagi vršilo že več sej, na katerih so bili navzoči tudi zastopniki raznih unij. Na vsak način bo moralo ameriško delavstvo skrbeti, da se dobi iz ječe moža, kot je E. V. Debs, ki je posvetil svoje 65 let dolgo življenje boju za interese proletarijata.

Kot smo že poročali, je v poljskem državnem zboru na dnevnem redu predloga za bodočo konstitucijo države, ki določa med drugim dva parlamenta, zbornico poslancev in senat, ki je formuliran po vzgledu avstrijske gosposkē zbornice. Socialisti temu načrtu nasprotujejo, toda reakcionarne stranke hočejo za vsako ceno uriniti poljski republiko tudi senat, v katerem bi imeli sedež aristokratje, višja duhovščina in drugi "visoki" ljudje. Socialistični poslanci so pričeli radi tega z obstrukcijo, ki jo vodijo z bobni, trompetami, ragljami in podobnimi instrumenti, ki so bili svoječasno tako dobro poznani v avstrijskem državnem zboru. Izgleda, da bo senat kljub socialistični obstrukciji sprejet v poljsko parlamentarno formo. Moč parlamenta pa bo imel le toliko časa, dokler bodo v zbornici poslancev imele večino nazadnjaške stranke. Kakor hitro ta večina izgine, obledi tudi vpliv "gosposke" zbornice.

Sovjetska vlada je odkrila tajno pogodbo med Poljsko in Latvo, ki določa, da se litvinski teritorij razdeli med prvi dve državi. Za to pogodbo ima svoje prste vmes francoska diplomacija, ki hoče odtrgati sovjetsko Rusijo popolnoma od Nemčije.

Pravijo, da je Harding tisti trgovec, ki bo pošiljal v Evropo ameriško blago namesto ameriških paronov in pušk. Ali je to verjetno?

Delavci, spoznajte!

(Apel kluba št. 1, JSZ.)

Slovenski delavci organizirani v Jugoslovanski socialistični zvezi so leta in leta opozarjali svoje tovariše, naj v obrambo svojih interesov ne zaupajo nikomur drugemu, kakor svoji organizaciji in svojemu lastnemu časopisju, kjer imajo v vseh zadevah vpogled in kontrolo. Vzlic tem svarilom je ostal glas slovenskih organiziranih delavcev v veliki meri glas vpijočega v puščavi, kajti mnogi delavci so mislili, da je vsak list, ki nosi naslov "list za slovenske delavce" in napiše semtertje kaj radikalnega, ravnotako dober delavski list, kakor list, ki ga izdaja in kontrolira organizacija delavcev.

Zadnje predsedniške volitve so zopet pokazale, kako zgrešene so take misli in kako tragično je, da ostane svarjenje izkušenih in organiziranih delavcev napram na mišljenim njihovim prijateljem neplodno. Kajti s par izjemami so se vsi ti nazovi "delavski listi" pri zadnjih volitvah prodali kandidatom kapitalističnih strank, delavske mase so pa pustile na cedilu. In delavci, ki so tem listom zaupali, so bili ogojufani in razočarani.

Slovensko delavstvo organizirano v Jugoslovanski socialistični zvezi ve že od nekdaj prav dobro, da privatni listi ne morejo biti delavskim interesom nikdar zanesljivi. To je bil tudi vzrok, da so ustanovili svoj list "Proletarec", ki bije boj slovenskih delavcev v Ameriki že 15 let. Vsak političen slovenski list mora prejalislej pokazati svojo barvo, izvzemši taki, ki se pečejo z leposlovjem ali s strokovno vedo. Z malo izjemo Slovenci v Ameriki nimamo takih listov. Vsi so vač ali manj politični, in kot taki se prejalislej tudi pokažejo. Vse to je zvezano z interesi. Glavni interesi v javnem življenju so dvojni — delavski in kapitalistični. List, ki hoče služiti obema hkratu, nemore služiti načelno obema, če se ne prostituira. In ker je temu tako, nemore nikdar nihče vedeti, kdaj bo služil tak list kapitalističnim interesom, in kdaj delavskim. Morda bo tak list pisal zelo lepo doneče delavske članke skozi 355 dni v letu, na odločilni dan pa, to je 356 dan, se pa proda kapitalističnim interesom. Ni potrebno, da se to dogaja iz golega kapitalističnega prepričanja ali enostavnega izdajstva, ampak enostavno vsled tega, ker hoče narediti izdajatelj takega lista dobiček. In to je čisto v soglasju kapitalističnega načela; kajti kapitalistična morala in načelo, ki je vsepovsod spoštovano, je denar. Privatnik, ki ne pozna tega kapitalističnega načela in te morale, je slab gospodar. Da ostanejo dobri gospodarji, morajo torej taki ljudje slediti kapitalističnim pravilom. P o tem pravilu uravnavajo taktiko z oziroma na urejevanje svojih privatnih listov. In tako se dogaja, da se gospodarji takih listov ali korporacij ravna po vetru, ki piha in prinaša v njihov žep dobiček. Če čutijo, da je zavel v javnosti radikalen veter, so takoj pripravljeni pisati radikalne članke; to je potrebno, da obdrže naročnike in da

pridobe novč. Novi naročniki pomenijo dobiček, kakor pomeni dobiček, kadar oglašajo kapitalistične kandidate. Dobiček — to je načelo! Tako se 356. dan spolni s tistimi 355 dni, ko je bil tak list morda pisan prijazno delavcem do zadnje pike — za dobiček.

To je tudi vzrok, da taki "delavcem prijazni listi" ne pišejo nikdar člankov, v katerih bi priporočali, naj se delavstvo organizira v svojih delavskih gospodarskih in političnih organizacijah. To ne morejo, ker je proti njihovim interesom. Če bi se delavci organizirali, ter se zanimali za svoje glasilo, katerega bi razširjali in utrdili, tedaj bi jih ne mogli več slepiti s svojimi radikalnimi članki, in kar je mnogo važnejše, postala bi nevarnost, da izgube naročnike in bi morali koncem konce prenehati z izdajanjem svojega lista.

V interesu privatnih lastnikov listov ali korporacij je torej, da se piše 355 dni — če tako kaže — ultraradikalno — to odvaja lahkomišelnost delavstvo od organiziranega dela in discipline, ker se prikazuje na splošno mnenje, da je mogoče imeti radikalno pisan list tudi brez organizacije, 356. dan pa oglašuje kandidate kapitalističnih strank — in dobiček vsega leta je na ta način pod streho. Tako delajo posebno brez bojzani raditega, ker vedo, da delavstvo tako rado pozablja.

Če hoče slovensko delavstvo v Ameriki narediti v resnici konec tem razočaranjem, tedaj ima na razpolago samo eno sredstvo: organizira naj se v Jugoslovanski socialistični zvezi in na ta način utrdi resnično delavsko glasilo "Proletarec", ki se bori resnično za delavske interese v navadnem letu vseh 356 dni in v prestopnem letu vseh 366 dni.

Zaupajte edinole listom, ki so last organiziranih delavcev, nad katerimi imajo kontrolo, in tožbe o izdajstvu delavskih interesov ob času, ko hoče delavstvo pokazati, kje so njegovi interesi, bodo prenehale, ker bodo izdajniki izgubili svoje izdajsko orodje, delavci pa pojačali svojo organizacijo in svoje glasilo, ki je ostalo v vseh letih bojev zvesto na strani delavskih interesov. Druge poti ni.

**Odbor jugoslov. social. kluba št. 1, J. S. Z.,
Chicago, Ill.**

Enkrat je bil Kolčak, potem so prišli še Denikin, Judenič, Semenov in končno Wrangel. Kolčak, Denikin in Judenič so šli na "West", Semenov je utekel na skrajni "East" — na Japonsko in Wrangel jo sedaj ubira kolikor ga morejo nositi pete za svojimi tovariši proti "Westu". Tako se meče orodje zavezniške reakcije po vrsti v staro šaro. Kdo neki pride za Wranglom?

Iz Pariza prihaja poročilo, da se ideja o Ligi narodov med glavnimi evropskimi diplomati čezdalje bolj ohlaja, zlasti ker so vlade teh diplomatov že izvršile vse tiste okupacije in grabeštva, o katerih se je mislilo, da bo odločevala Liga narodov.

Anglija je dobila svoje, istotako Francija in Belgija; počemu torej Lige narodov?

Glasovi iz našega gibanja.

POROČILO ORGANIZATORJA.

Dne 24. oktobra se je vršil shod v Sygenu, ki je bil povoljno obiskan. Nabralo se je \$23 za Proletarca, po shodu pa se je reorganiziral socialistični klub.

V četrtek 28. oktobra smo imeli sestanek v Aliquippi, Pa. Kljub nočnemu delu, je bila udeležba zadovoljiva. Nabralo se je \$7.70 za Proletarca. Omeniti moram, da se je vršil ta sestanek v hiši pokojnega sodruga Selana, ki je bil dne 10. oktobra zavratno napaden in umorjen. Strahopeten umor sta izvršila "rojaka" Anton Femec in Jože Berčan. Po storjenem činu sta izginila in oblasti ju še niso zasledile. Sodrugi v Aliquippi pomagajo z vsemi močmi soprogi pokojnika in njenim otrokom; zadnji se je rodil pet dni po očetovi smrti.

Shod v Clevelandu dne 30. oktobra je bil dobro obiskan. Prodalo se je veliko knjig in nabrala precejšnja svota za Proletarca.

V nedeljo popoldne dne 31. oktobra se je vršil shod v Collinwoodu. Izvršil se je povoljno v vseh ozirih. Dasi ravno je bilo za aranžiranje tega shoda le malo časa, se ga je udeležilo veliko ljudi. Prodalo se je tudi precej knjig in nabrala svota za kampanjski sklad. In kar je glavno, reorganiziral se je socialistični klub z dvainvajsetimi novimi člani, ki so pristopili takoj po končanem shodu.

Zaključni kampanjski shod sem imel 1. novembra v Detroitu. Četudi je deževalo, je bil shod zadovoljiv.

Dodatek.

Ko to pišem, leži rezultat predsedniških volitev pred menoj na mizi. Zmagali so republikanci — razun par malih izjem — na celi štiti. Spredaj na časopisu je z velikim naslovom objavljeno, da je dobil Harding sedem milijonov glasov večine.

Človeku, ki je začetnik v borbi, upade ob takih vesteh pogum. Polasti se ga brezdušnost — računa na prste in šteje: sedemdeset odstotkov vseh oddanih glasov je delavskih in farmerskih — ostali so glasovi bankirjev in vseh tistih, ki lastujejo Ameriko. In teh sedemdeset odstotkov je imelo vso priložnost za izpregledanje — zmaga ali poraz — svoboda ali sužnost — vse to je ležalo pred njim v izbiranje, in izbrali so si zadnje — nadaljevanje suženjstva. Hlapci hočejo ostati, pa si hočejo ohraniti gospodarje.

Ali tisti, ki so utrjeni v borbi, vedo bolj kot kdaj poprej, da pride sigurno dan zmage. Šesto tisoč pred štirimi leti, to število trikrat pomnoženo večeraj . . . mi gremo naprej in samo naprej. Če stopi kedaj naša noga za trenotek nekoliko nazaj, je to samo zato, da bo prihodnji korak večji in silnejši.

Slovenskim sodrugom — vsem tistim, ki ste mi pomagali na shodih in v drugem organizacijskem delu, li ste žrtvovali čas, denar in delo, kličem: **NA-PREJ!**

Za nas se borba šele pričinja. Pojdimo na agitacijsko delo in organizirajmo socialistične postojanke.

tako, da ne bo nobene slovenske naselbine brez socialistične organizacije. In enkrat gotovo, tako gotovo, kakor izide solnce vsako jutro — bo prišel tudi naš dan

SODRUGOM IN SOMIŠLJENIKOM V OHIO NA ZNANJE.

Sodrug Joško Oven se mudi sedaj v državi Ohio in obišče naselbine Lorain, Euclid, Barberton, Akron, Youngstown, Girard, Neffs, Glencoe, itd.

Ker ni praktično, da se organizirajo sestanki in shodi, na katerih nastopi sodrug Oven, direktno iz Chicage, (zlasti ni to mogoče v krajih, kjer ni socialističnih klubov) bo sodrug Oven vodil z zastopniki Proletarca ali aktivnimi naročniki (kjer so klubovi tajniki, pa z njimi) korespondenco. V taj korespondenci jim bo naznanil svoj prihod in jih vprašal, da prirede zaj sestanek socialističnih somišljenikov z namenom, da dobe nove člane, da se organizirajo novi klubi, kjer jih še ni, ali da se naroče ljudje na "Proletarec."

Na ta način bo vsak prihod sodruga Ovna v naselbino naznanjen par dni preje potom njegove korespondence.

Tiste tajnike, socialističnih klubov, zastopnike "Proletarca" ali aktivne naročnike, ki dobe od sodruga Ovna naznanila, da pride v naselbino, prosimo, naj skličejo na sestanek ljudi, o katerih mislijo, da bi pristopili k socialističnemu klubu ali da bi se naročili na Proletarca, če ni mogoče misliti na večji shod. Manjši sestanki se vrše lahko v privatnem stanovanju, če takrat ravno ni nobene dvorane na razpolago. Na ta način bo sodr. Oven, ko pride v naselbino opravil vse svoje delo brez kakšne posebne zamude.

Po končani turneji v Ohio se vrne sodr. Oven v Chicage, od koder se poda v Wisconsin in nato po državi Illinois in doli proti jugu.

Naselbine, ki jih obišče v teh dveh državah, objavimo pozneje.

TAJNIŠTVO J. S. Z.

Collinwood, Ohio. — V nedeljo 31. oktobra se je tu vršil shod, na katerem je govoril organizator J. S. Z., sodrug Joško Oven in sodrug M. Petrovich. Dasi ravno je bil shod dobro obiskan, bi bil lahko še mnogo boljše, ako se pomisli na velikost naše naselbine. Vsekakor je treba priznati fakt, da se delavstvo v veliki meri ne zaveda spon, ki ga tišče k tlom, in se raditega ne zanima za boj v obrambo svojih interesov.

Govornika na tem shodu sta dobro razgalila obe kapitalistični stranki in njihove kandidate. V lahko razumljivem tonu sta slikala "zasluge", ki sta si jih stekli republikanska in demokratska stranka za delavsko ljudstvo. Obe se vrstite na vladi v Washingtonu, toda kaj sta storili za delavstvo? Niti tisto malo obljub, ki jih delajo v volilni kampanji, niso nikdar izpolnili. Vse, kar je delavstvo dosedaj že doseglo, je doseglo samostojno s svojim lastnim bojem.

Vsa dosedanja zgodovina razrednega boja dokazuje, da si mora delavstvo samo izboljšati svoje stanje potom svoje organizacije. Čimpreje se večina delavstva socialno organizira, tim preje bomo prišli v socializem. To mora biti danes jasno vsakemu delavcu, ako ni duševno slep. Za delavstvo je samo ena stranka: **Socialistična stranka**. Pridružimo se ji in delajmo ter agitirajmo, da se ji pridruži vse delavstvo obeh spolov.

Kolekta na shodu je znašala \$22.36, socialistični klub št. 49, JSZ., pa je pridobil 22 članov.

Na članstvo našega kluba apeliram, da se resno poprime dela in vrši vse dolžnosti, ki mu jih nalaga socialistična propaganda. Če se bomo držali teh naših dolžnosti, bo postal slovenski socialistični klub v Collinwoodu eden najmočnejših v Zedinjenih državah. Pridobivajmo nove člane socialistični armadi in nove čitatelje tistim listom, ki RES zastopajo delavske interese.

Zadnje volitve nimajo v glavnem za naše gibanje še nobenega važnejšega pomena. Sedaj se šele pripravljamo, da bomo pridobivali moč v prihodnjih štirih, oziroma osmih letih. Delavstvo mora sedaj še enkrat spoznati, da ni razlike med demokrati in republikanci in to se bo kmalu zgodilo. Tedaj pa prične naraščati število socialističnih pristašev v tisti meri, ki je potrebna, da pridejo na odgovorna mesta zastopniki socialističnega proletarijata. Takrat se prične tudi v tej deželi uvajati industrijalno demokracijo. Brez boja se ne doseže ničesar. Za borbo je potrebna organizacija. Vsi v organizirane socialistične vrste, da premagamo kapitalizem!

Mike Podboy.

West Newton, Pa. — Danes, ko to pišem, se bo zaključil politični vrtimec, ki bo pogoltnil tudi nekaj naših rojakov, za kar pade odgovornost na nekatere slovenske časopise v Ameriki. Presenečen sem bil, ko sem zagledal oglase za republičansko stranko v "Glasu Naroda" in "Enkopravnosti", katerih naročnik sem. Za "G. N." se mi še ne zdi tako čudno, ker je njegov lastnik republikanec in kot tak bo gotovo ostal zvest agitaciji za stranko privatnih interesov, četudi taka taktika mnogim njegovim naročnikom ni všeč. Drugače pa je z listom "Enakopravnost", katerega delničarji so delavci, trpini. Njegova dolžnost bi bila agitirati za njihove interese, ne pa se polakomniti dolarjev, ki jih dobi list od delavstvu sovražnih kandidatov. Kdo pa je bila tista sila, ki je postavila list na noge? Ali morda Harding? Ne! Ako bi katerikoli list priobčil eno stvar dvakrat in večkrat, bi naročniki godrnjali. Mi, naročniki, namesto da bi dobili podučljivo čtivo, članke, povesti, črtice in novice, smo pa morali gledati tiste dve figuri, za katere se je porabilo po cele strani prostora. Naj povem na tem mestu, da mi je kot naročniku omenjenih listov najljubše, da se mi jih preneha pošiljati. Nemaram takih delavskih listov, ki so samo toliko delavski, kolikor jih delavci plačujejo. Vsa čast Proletarcu, ki stoji na stališču, kakršnega je zavzel od začetka. Priloženo s tem dopisom mu

pošljem en dolar v podporo, in zagotavljam, da ostanem vedno njegov naročnik. **Andy Ogrin.**

Madrid, Iowa. — Naša naselbina slovenski javnosti morda ni poznana tako, kot so nekatere druge naselbine. Dasiravno je naša kolonija po številu stanovnikov majhna, so vendar vsi naprednega mišljenja, kar pomeni včasih več, kakor velika naselbina, kjer ni nikakega organizacijskega življenje v naprednem smislu besede.

Imamo tri podporna društva in slovenski socialistični klub, ki obstoji že nad leto dni in dobro napreduje. Na tiste slovenske delavce v tej okolici, ki še niso člani socialistične organizacije, apeliram, naj pristopijo k našemu klubu. Vsak delavec, ki zna količkaj trezno misliti, mora vedeti, da je njegovo mesto v organizaciji zavednega delavstva, ki se bori za interese proletarijata. Tu smo skoro vsi ameriški državljani. Želel bi, da bi se Slovenci tudi v drugih naselbinah tako zanimali za dobavo državljanских pravic, kakor se tukajšnji. Kot taki štejejo v volilnih bojih, ki so za današnje razmere še vedno glavno bojno sredstvo za dobavo kontrole nad političnimi in gospodarskimi institucijami države.

Tudi z naprednimi listi smo dobro preskrbljeni. Skoro vsaka rodbina ima po dva ali več listov. Jaz sem naročnik dveh, mislil sem, da sta oba napredna, ali kakor sem razvidel, je resnično napreden samo eden izmed obeh; do tega spoznanja sem prišel šele par tednov pred zadnjimi volitvami. Ko sem v imenovanem času ob neki priliki vzel v roke Glas Svobode, zagledam na 3. strani slike kandidata republikanske stranke in pa hvalospeve, ki so jih povelečevali za rešitelje ameriškega ljudstva. Pravzaprav sem v prvi naglici mislil, da sta to naša kandidata, Debs in Stedman, toda ko zagledam podpisa, vidim, da so to vse kaj drugega, kakor delavski kandidatje. Skoro vsak sodrug našega kluba ima sliko Debsa, le nekateri naši "delavski" listi jo niso imeli.

Mi ne maramo kandidatov, ki jih podpira jeklarski trust, oljni trust in druga trustjanska golanzen, pa četudi nam jih priporoča kak Glas Svobode. Ako bi bil v resnici delavski list, bi dobil sliko socialističnega predsedniškega in podpredsedniškega kandidata, in bi jo pirobčil zaeno s pojasnilom, da sta to kandidata, postavljena od delavcev za delavce. Ker tega ni storil, nego je le oglašal Hardinga in Coolidgeja, mi ni za tak list in želim, naj se mesto meni pošilja kakemu kapitalistu. Časopisi, ki so kakor nož, ki reže na oba kraja, niso za delavstvo. Do tega spoznanja moramo priti.

Peter Wilfan.

Ob triletnici sovjetske Rusije je justični komisar razglasil amenstijo jetnikov in tistih, ki še čakajo obravnave. Za nekatere so bile znižane kazni in smrtne obsodbe spremenjene v zaporne kazni. Tisti jetniki, ki so ruvali proti obstoju sovjetske vlade, niso deležni pomiloščenja.

AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR za leto 1921

je izšel. Agitirajte pri društvih in klubih, da ga naroče večje število izvodov. Večja naročila se dobe po znižani ceni. Naj omenimo, da ima naš koledar vsebino, ki bo zadovoljila vsakega, kdor si ga naroči. Tisk koledarja nas stane letos \$700.00 več kot zadnje leto za enako število izvodov, klišeji pa \$125.00 več kot zadnje leto. Iz tega sledi, da nismo štedili, da damo našemu ljudstvu v tej deželi knjigo, s katero se ne more kosati nobena podobna publikacija ali koledar. Posamezen iztis stane 75c. Priporočamo, da si ga naročite po več iztisov skupaj, bodisi potom klubov ali društev. Naročila pošljite, kakor hitro mogoče; odposlali jih bomo po vrsti, kakor bodo prihajala naročila. Naslovite: **Proletarec, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.**

LISTU V PODPORO.

Milwaukee, Wis. — Chas. Kramar.....	\$.50
West Newton, Pa. — A Ogrin.....	1.00
Herminie, Pa. — Socialistični klub št.	
69, J. S. Z.	15.00
Laferty, O. — Frank Železnik50
Cleveland, O. — A. Grden50
* Canonsburg, Pa. — Slov. soc. klub 118	
J. S. Z.	5.00
Aliquippa, Pa. — Nabrano na kampanjskem sestanku	7.70
Detroit, Mich. — Nabrano po kampanjskem shodu, po \$1, Peter Belamarich, Joško Oven, Martin Mantony, A. Zrine A. Šemrov, Tone Jurca, Albert Kolberen, Neška Grile, Lojze Potočnik, Jože Pretner, Ernest Bajec, M. Glad, Neimenovan, \$2, Peter Kisovec, naročnino "Glas Svobodi" — namesto Svobodi — Proletareu \$3.50, skupaj	17.50
Skupaj	\$ 47.70
Zadnji izkaz	5767.54
Zadnji izkaz	576.54

FOND PREDSEDNIŠKE KAMPANJE J. S. Z. 1920.

XII. izkaz.

Herminie, Pa.: Društvo Prostomisleci št. 87, SNPJ., \$10.00.	
Wilard, Wis.: Agnes Marinčič, \$2.00.	
Skupaj v tem izkazu.....	\$ 12.00
Zadnji izkaz 26. oktobra.....	2,172.84
Skupaj do 9. novembra 1920.....	\$2,184.84
Tajništvo J. S. Z.	

Ne čakajte, kadar vam poteče naročnina, da pride tirjačev iz upravnništva, nego jo poravnajte takoj. Ako je vaša številka v oklepaju manjša, kakor pa tekoča številka Proletarca, je to znamenje, da vam je naročnina potekla. Poravnajte jo ob prvi priložnosti.

Slov. delavska

podporna zveza

Ustanovljena dne 28.
avgusta 1906.Inkorporirana 22. aprila
1909 v državi Penn.

Sedež: Johnstown, Pa.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: IVAN PROSTOR, 6120 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 2, Box 113, West Newton, Pa.

Glavni tajnik: BLAS NOVAK, 634 Main St., Johnstown, Pa.

1. Pom. tajnik: FRANK PAVLOVČIČ, 634 Main St., Johnstown, Pa.

2. Pom. taj. ANDREJ VIDRICH, R. F. D. box 4, Johnstown, Pa.

Blagajnik: JOSIP ŽELE, 6502 St. Clair Ave., Cleveland, O.

Pom. Blagajnik: ANTON HOČEVAR, R. F. D. 2, Box 27, Bridgeport, O.

NADZORNI ODBOR:

Predsednik nadzor. odbora: IGNATZ PODVASNIK, 5315 Butler St., Pittsburgh, Pa.

1. nadzornik: SOPHIA BIRK, 6006 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

2. nadzornik: IVAN GROŠELJ, 885 137th St., Cleveland, O.

POROTNI ODBOR:

Predsednik porot. odbora: MARTIN OBERZAN, Box 135, West Mineral, Kans.

1. porotnik: BRANC TEROPČIČ, R. 1, Bonanza, Ark.

2. porotnik: JOSIP GOLOB, 1916 S. 14th St., Springfield, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

Dr. JOSIP V. GRAHEK, 843 E. Ohio St., Pittsburgh, Pa.

Glavni urad: 634 Main St., Johnstown, Pa.

URADNO GLASILO: PROLETAREC.

3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Cenjena društva, oziroma njih uradniki, so uljudno prošeni pošiljati vse dopise naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošlje edino potom Poštarih, Expresnih, ali Bančnih denarnih nakaznic, nikakor pa ne potom privatnih čekov. Nakaznice naj se naslovljajo: Blas Novak, Union National Bank in tako naslovljene pošiljajo z mesečnim poročilom na naslov gl. tajnika.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kake pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznanijo uradu glavnega tajnika, da se v prihodnji popravi.

Iz urada dr. sv. Barbare, št. 126, SDPZ.

Cleveland, O. — Na svoji redni seji dne 10. oktobra je članstvo tega društva razmotrivalo o navsvetih gl. predsednika in gl. tajnika, tikajočih se odložitve konvencije S. D. P. Z.

Vsi navzoči so se strinjali, da se konvencija naše organizacije odloži do prihodnje skupne konvencije združenih podpornih jednot in zvez.

Raditega priporočamo članstvu SDPZ., naj ne prinaša na dnevni red malenkosti, kot so, n. pr., veljavnost pravil in drugo. Pač pa naj gleda združevalni odbor, da izpelje akcijo, za katero se je zavzel. Kar se tiče pravil, so merodajna do prihodnje konvencije. Z odložitvijo bomo prihranili naši organizaciji tisočake, ob enem pa smo tudi sigurni, da obdržimo SDPZ. na stališču solventnosti. Tudi

ne vidimo nobene nujne potrebe za sklicanje takojšnje konvencije in bo popolnoma odgovarjalo našim potrebam, da se počaka do skupne konvencije, ki bo uredila sisteme, kakor bodo zahtevale razmere; s tem bo zadovoljila članstvo in posamezne države, oziroma njihove zavarovalninske zakone.

Ponavljamo, da naše društvo želi, da se ideja združenja čim preje uresniči. Kadar se to zgodi, bo storjen največji korak na našem organizacijskem polju, ki v naši zgodovini ne bo kmalu pozabljen.

Odbornikom združevalnega odseka pa želimo mnogo uspeha, pri njegovem delu.

Za društvo št. 126, SDPZ., Anton Bokal predsednik; Frank Sustarsich, tajnik; Martin Smrke, blagajnik.

West Newton, Pa. — Naznanjam članstvu društva Orel, št. 40, SDPZ., da se bo vršila glavna letna seja dne 28. novembra ob 9. dopoldne v Slovenskem domu. Na dnevnem redu bodo poleg drugih točk tudi volitve društvenega odbora za leto 1920. Kdor se te seje ne udeleži, bo kaznovan v smislu društvenih sklepov.

Andy Ogrin, tajnik.

KAZIMIR POVZROČIL NOVO RAZBURJENJE
MED SVOJIMI FARANI.

Vsaka prava farna cerkev ima svojega organista in cerkovnika in te tradicije se drži tudi slovenska fara v Chicagi. To je seveda zelo lepo in v ponos tukajšnjih rojakov, oziroma faranov, kar se lepše glasi. Organiste v naši fari radi menjamo. Raditega smo že enkrat imeli "rabuko" še za časa, ko je tu župnjeval Rev. Sojar. Po tistem smo imeli že različne organiste in organistinje. Končno je naš dobri oče Kazimir dobil organista iz Milwaukee, Wis. Sedaj ga je pa baje nagloma odslovil, dasiravno je oče osmih otrok, delo organista, cerkovnika in hišnika pa je izročil nekemu svojemu sorodniku, ali večim sorodnikom, to mi ni natančno znano. Sedaj pa se upira in razsaja Izrael v okolici Lincolnove in 22. ceste. Kako si upa duhovni gospod postaviti na cesto človeka, ki je dober organist, ki je oče osmih otrok, pa kljub temu deluje tudi v društvenem življenju, je pevovodja Soče, pa tudi proti rdečkarjem je.

Zadnje nedeljo pa je Kazimir tekom svoje pridige dejal, da on že ve kaj dela in komur ni prememba organista prav, lahko gre.

Čudna so pota božja. — L. K.

Socializem bo uspeh, ker bo vsak oddelek v družbi sodeloval drug z drugim. Kapitalizem je obsojen propadu, ker je njegov sistem utemeljen na tekmovanju.

Pritožujete se, da vaši tovariši še ničesar ne vedo o socializmu. Zakaj jih ne pridobite, da bi se naročili na socialistične liste? To ni tako težko delo, pridobiti od časa do časa kakega prijatelja, da se naroči na list, ki se bori za interese proletarijata. Poskusite agitirati za naš tisk tudi vi.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje socialističnega kluba št. 27, JSZ., se vrše vsako drugo nedeljo v mesecu ob 9:30 dopoldne in vsako četrto nedeljo v mesecu ob 2. popoldne v klubovih prostorih v Slov. nar. domu. Dolžnost vsakega sodruga je, da redno prihaja k sejam. — Tiste, ki simpatizirajo s socialističnim gibanjem, pa še niso pri soc. stranki, vabimo, naj pristopijo v naš klub in tako pomagajo pri delu za osvoboditev proletarijata. Prva naloga delavca je, da postane razredno zaveden. Pri tem pa vpoštevajmo geslo: "V organizaciji je moč." — Tajnik kluba št. 27, JSZ.

MILWAUKEE, WIS.

Seje slovenskega socialističnega kluba se vrše vsak drugi in četrty petek v mesecu v dvorani ILIRIA, 310 First Ave. — Ker se na klubovih sejah obravnavajo važne stvari, je dolžnost članstva, da se udeležuje sej. Pripeljite s seboj tovariše, ki se zanimajo za razredni boj in še niso v organizaciji. John Kresse, 396 4th Ave.

SOCIALIZEM se popolnoma vjema z zakoni razvoja. Če bi jim bil nasproten, bi bil nemogoč. Ker je nujen sad razvoja, mora neizogibno priti. Tako neizogibno, kakor jutro, kadar mine noč.

DEJANJA VTELESENA V SPOMIN.

Ako postrežete vašim prijateljem, ne bodo nikoli pozabili vaših zaslug. Oni vam bodo priporočili vedno, kadar bodo imeli priložnost. To je skrivnost slave. Triner's Bitter Wine si dela prijatelje vsaki dan. Gdč. Irma Tarasowits nam piše iz Astoria New York dne 29. sept. "Moja mati je bilo bolna na pomlad in naš zdravnik ji je svetoval, naj se poda na deželo. Med tem ko je bila tam, v majhni vasi v Pennsylvania, ji je nekdo dal steklenico Triner's Bitter Wine, katerega je poskusila. Od tistega časa se je mati zredila za šest funtov ter se počuti toliko boljše, da rabi sedaj ta zdravila. Kje jih naj dobim tukaj?" Take stvari si človek zapomni, ki okrepuje slavo zdravila Triner zdravilo za želodčne neprilike. Povzroča zdrav tek, pomaga prebavljanju ter drži čisto črevesje. Izplača se tudi držati v zalogi druga Trinerjeva zdravila kot Triner's Liniment za revmatizem in nevralgijo, Triner's Cough Sedative za prehlajenje itd. Vaš lekar ali prodajalec zdravil jih ima v zalogi — Joseph Tirner Co., 1333—45 S. Ashland Ave., Chicago, Ill. (Oglas)

Slovenski socialistični pevski zbor ZARJA

priredi dne 21. novembra veliki koncert v BARBERTONU, O., v dvorani sl. s. dr. Domovina, 148 Mulberry St. Pričetek programa točno ob 3. popoldne.

Zbor Zarja je priredil ta koncert dne 31. oktobra v Clevelandu z velikim uspehom, sedaj ga bo ponavljal v Barbertonu.

Občinstvo iz Barbertona in okolice vabimo, da se udeleži koncerta Zarje v obilem številu.

Odbor.

Železna preiskušnja

mnogih let

je dokazala, da je Von Schliekov bolgarski krvni čaj najboljši družinski zdravilo na svetu proti neredom v želodecu, črevesju, jetrah, obistih in v krvi. Za odpravo prehlada, da se ubranite influenze, gripe in pljučnice, pijte ta čaj, vroč predno greste k počitku. Zapomnite si, da je samo en izviren

Bolgarski krvni čaj

—ubranite se ponaredb in substitucij —ter vprašajte vašega lekarnarja za Von Schliekov originalni Bolgarski krvni čaj, ali pa pošljite \$1.25 za en velik družinski zavoj, ali \$3.15 za 3 zavojce, ali \$5.25 za 6 zavojev. Naslov: H. H. Von Schliek, President Marvel Products Co., 458 Marvel Bldg., Pittsburgh, Pa.

SEJE KLUBA ŠT. 1, JSZ.

v Chicagi se vrše vsaki tretji petek v mesecu v dvorani SNPJ. na 2657 So. Lawndale Ave. Pridobivajte klubu novih članov in socializmu novih bojevnikov. — Poleg rednega dnevnega reda imamo na naših sejah tudi diskuzije o važnih dnevnih vprašanjih. Ako še niste član, vas bo poset ene naše seje prepričal o potrebi socialistične organizacije, postali boste član in prihajali redno k sejam, kakor naši drugi člani.

Organizator.

DETROITSKIM SODRUGOM.

Prihodnja seja slov. socialističnega kluba št. 114, JSZ. se vrši dne 13. novembra (drugo soboto v mesecu) v klubovih prostorih na 424 Ferry Ave. E. — Na dnevnem redu bo več važnih stvari, ki se morajo rešiti. Udeležite se seje polnoštevilno in pripeljite seboj svoje prijatelje. — Učvrščujmo našo postojanko s tem, da ji pridobivamo novih članov.

Organizator.

NAROČNIKOM V DETROITU.

Ker se v Detroitu vse hišne številke spremenjuje, prosimo naše naročnike, naj nam te spremembe sporoče, kakor hitro pridejo v veljavo. Obvestite nas potem dopisnice na kateri naznanite prejšnji in novi naslov, ali pa sporočite spremembo sodrugu L. Urbančiču, 250 Frederick Ave. — Upravništvo.

Kadar...

Kadar mislite na potovanje v stari kraj;

kadar želite poslati svojim starijskim sorodnikom, prijateljem ali znancem denar,

ali kadar imate kak drug posel v starim krajem,

obrnite se na

Leo Zakrajšek-a
70-9th Ave.
NEW YORK, N. Y.

Ali ste že čitali knjigo "Svetovna vojna in odgovornost socializma" in brošuro "V novo deželo"? Naročnina za obe knjige je 1.10. Svoto pošljete lahko tudi v poštnih znamkah.

Ako čitaš Proletarca, pa spoznaš, da je dober list in te zanima, tedaj ga pokaži še tovarišu in mu ga priporoči, da bo tudi on to izvedel, kar izveš ti in se raučil, česar se učiš ti. To bo duševni dobiček zate in zanj.